

כָּל מֵה שְׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם, הֵן לטוב והֵן לרע. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (ירמיה כ"ג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל כִּף הוּא וְדָאִי, אֲבָל הָרִי כְּתוּב (איוב ב) וְגַע אֶל עֲצָמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. וְכְתוּב וְתִסִּיתָנִי כּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם. לְהִרְאוֹת שְׁהָרִי רְשׁוֹת נִמְסָרָה לְצַד הָאֲחֵר לְקַטְרַג (וְהִרְשׁוֹת נִמְסָרָה) עַל דְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם (לְמִי שֶׁלֹּא הִצְטַרַּח) וְלִהְיֶמְסַר בְּיָדוֹ, וְכֹל הַדְּרָכִים הֵלְלוּ טְמוּנִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִינְךָ פְּדָאִי לְלֶכֶת אַחֲרֵיהֶם, מִשׁוּם שְׁאֵלוֹ הִנְהַגוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִין בְּנֵי אָדָם רְשָׁאִים לְדַקְדָּק אַחֲרֵיהֶם, פְּרִט לְאוֹתָם צְדִיקֵי אֲמַת שְׂיִדְעִים אֶת סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדַרְךָ שֶׁל הַחֻקִּים לְדַעַת אוֹתָם דְּבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (שם א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל ה' וַיִּבּוֹא גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם - זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ זֶה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְא שְׁמָה. אוֹתוֹ יוֹם הַיּוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים - אֵלּוֹ מְמַנִּים גְּדוּלִים שְׁלוּחִים בְּעוֹלָם, לְהַשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם. לְהִתְיַצֵּב עַל ה' - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (מלכים א-כב) וְכֹל צָבָא הַשָּׁמַיִם עִמָּד עָלָיו מִימֵינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל לְהִתְיַצֵּב עַל ה', בְּפִסּוּק זֶה מְצָאנוּ אֶהְבֵּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שֶׁהַשְׁלוּחִים הֵלְלוּ, שְׁמֵמִנִּים לְהַשְׁגִּיחַ עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם, הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וְלוֹקְחִים אֶת כָּל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים, וּבִיּוֹם שְׂבָא הַדִּין לְעַמֵּד לְדוֹן הָעוֹלָם, נַעֲשִׂים קַטְגוֹרִים לְעַמֵּד עַל בְּנֵי אָדָם. וּבֹא רְאֵה, מִכָּל הָעַמִּים שְׁבַע עוֹלָם לֹא

בְּרִיךְ הוּא, כָּל מֵה דְּבַר נֶשׁ עֶבֶיד בְּעַלְמָא, הֵן טַב הֵן בִּישׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (ירמיה כ"ג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

אָמַר לִיהִ רַבִּי יְהוּדָה, כִּלְא הָכִי הוּא וְדָאִי. אֲבָל הָא פְּתִיב, (איוב ב) וְגַע אֶל עֲצָמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. וְכְתִיב, (איוב ב) וְתִסִּיתָנִי כּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם. לְאַחֲזָאָה דְּהָא רְשׁוֹ אַתְּמָסַר לְסַטְרָא אַחֲרָא לְקַטְרָא, (וְרְשׁוֹ אַתְּמָסַר) עַל מְלִין דְּעַלְמָא, (לְמַן דְּלֹא אֶצְטַרַּח) וְלְאַתְּמָסַרָא בִּידוּי. וְכֹל אֲלִין אַרְחִין טְמִירִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִית אַנְתָּ פְּדָאִי לְמַהֲךָ אַבְתְּרִייהוּ, בְּגִין דְּאִינוּן נְמוּסִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְנֵי נְשָׂא לְאוֹ אִינוּן רְשָׁאִין לְדַקְדָּקָא אַבְתְּרִייהוּ, כּוֹר אִינוּן זְכָאִי קְשׁוּט דִּידְעִין רְזִי אוֹרִייתָא, וְאַזְלִין בְּאַרְחָא דְּחַכְמָתָא לְמַנְדַּע אִינוּן מְלִין סְתִימִין דְּאוֹרִייתָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (איוב א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ וַיִּבּוֹא גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם: דָּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים לְמִידָן עַלְמָא. בְּגוּוֹנָא דָא, (מלכים ב', ד') וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְא שְׁמָה. הַהוּא יוֹמָא יוֹם טוֹב דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה.

וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, אֲלִין רַבְרַבִּין מְמַנִּין שְׁלִיחֵן בְּעַלְמָא, לְאַשְׁגַּחָא בְּעוֹבְדֵין דְּבְנֵי נְשָׂא. לְהִתְיַצֵּב עַל ה': כְּמַה דְּאַתָּ אָמַר, (מלכים א', כ"ב) וְכֹל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו מִימֵינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל לְהִתְיַצֵּב עַל ה' בְּהָאִי קָרָא אֲשַׁפְּחָנָא רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלִּייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. בְּגִין, דְּהִגִּי שְׁלִיחֵן, דְּאִינוּן מְמַנִּין לְאַשְׁגַּחָא עַל עוֹבְדֵין דְּבְנֵי נְשָׂא, אֲזִלִּין וְשָׂאֲטִין וְנִטְלִין אִינוּן עוֹבְדֵין כְּלָהוּ, וּבִיּוֹמָא דְּקָאִי דִּינָא לְמִיקָם, לְמִידָן עַלְמָא, אַתְּעִבִּידוּ קַטְיגוֹרִין לְמִיקָם עַלִּייהוּ דְּבְנֵי נְשָׂא. וְתָא חֲזִי, מִכָּל עַמִּין דְּעַלְמָא, לֹא

עומדים להשגיח במעשיהם רק על ישראל לבדם, משום שאלה בנים של הקדוש ברוך הוא.

וכשרא נמצאים המעשים של ישראל כראוי, כפיכול אותם שלוחים ממנים, כשורצים לעמד על אותם מעשים של ישראל, הם עומדים ודאי על ה', שהרי כשישראל עושים מעשים שלא כשרים, כפיכול מתשים פחו של הקדוש ברוך הוא, וכשעושים מעשים כשרים, נותנים פח ותקף לקדוש-ברוך-הוא. ועל זה כתוב (תהלים סח) תנו עז לאלהים. במה? במעשים כשרים, ועל זה באותו יום כל השרים הגדולים הממנים התפנסו על ה'. על ה' ודאי, שהרי כיון שהתפנסו על ישראל, הם התפנסו עליו.

ויבוא גם השטן בתוכם. גם - לרבותו עליהם, שכלם באים להיות קטגורים על ישראל, וזה נוסף עליהם משום שהוא המלשין הגדול מכלם, קטגור מכלם. כיון שרואה הקדוש ברוך הוא שכלם באים לקטרג, מיד - ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא מאיפה היה בא? אלא להביא את המעשה לרצונו. ויאמר ה' אל השטן וגו' ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ. מכאן למדנו שישוב הארץ נמסר לצדדים אחרים, פרט לארץ ישראל לבדה. כיון שאמר משוט בארץ, השגיח הקדוש ברוך הוא שרוצה להיות מלשין על ישראל. מיד - ויאמר ה' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ.

ראה שעה לתת לו חלק במה שיתעסק, ויפרד מישראל, והרי פרשה, לרועה שרצה להעביר את צאנו בנהר אחד וכו', מיד התעסק

קיימין לאשגחא בעובדיהון, בר בישראל בלחודייהו, בגין דאלין בנין לקודשא בריך הוא.

וכר לא אשתכחו עובדין דישראל פדקא יאות, כפיכול אינון ממנן שליחן, פד בעאן לקיימא על אינון עובדין דישראל, על ה' ודאי קיימין, דהא כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרן, כפיכול מתישין חילא דקודשא בריך הוא. וכד עבדין עובדין דכשרן, יהבין תוקפא וחילא לקודשא בריך הוא. ועל דא כתיב, (תהלים ס"ח) תנו עז לאלהים. במה. פעובדין דכשרן. ועל דא, בההוא יומא, פלהו רברבן ממנן אתפנשו על ה'. על ה' ודאי, דהא כיון דעל ישראל אתפנשו, עליה אתפנשו.

ויבא גם השטן בתוכם, גם, לאסגאה עלייהו, דכלהו אתיין למהוי קטיגורין עלייהו דישראל, (דף ל"ג ע"א) ודא אתוסף עלייהו, בגין דאיהו דילטורא רברבא מפלהו, קטיגורא מפלהו, כיון דחמא קדשא בריך הוא, דכלהו אתיין לקטרגא. מיד ויאמר יי' אל השטן מאין תבא. וכי לא הוה ידע קדשא בריך הוא, מאן הוה אתי. אלא לאייתאה עובדא לרעותיה.

ויאמר יי' אל השטן וגו' ויען השטן את יי' ויאמר משוט בארץ. מכאן אוליפנא, דישובא דארעא אתמסר לסטרין אחרנין, בר ארעא דישראל בלחודהא. כיון דאמר משוט בארץ, אשגח קדשא בריך הוא, דבעי למהוי דלטורא עלייהו דישראל. מיד, (איוב א') ויאמר יי' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ.

חמא שעתא למיהב ליה חולקא, במה דיתעסק, ויתפרש מנייהו דישראל,